

Σχολικός εκφοβισμός *School Bullying*

Πήρε όλες τις φίλες μου μακριά και όταν πήγαινα σπίτι ήμουν λυπημένη και έκλαιγα

Προσεύχομαι να γίνουν οι εκφοβιστές καλύτεροι άνθρωποι, αλλά θυμώνω όταν οι φίλες μου δεν μου συμπαραστέκονται. Απλά κάθονται εκεί και γελούν.

Δεν μπορούσα να φάω τίποτα διότι με κορόιδευαν ότι είμαι χοντρός.

Διέδιδαν ψευτιές για μένα και κανένας δεν ήθελε να γίνει φίλος μου. Είμαι λυπημένος, αγχωμένος και συνεχώς κλαίω. Νιώθω ότι είμαι έτοιμος να καταρρεύσω.

Η Δευτέρα είναι η χειρότερη μέρα επειδή πρέπει να αντιμετωπίσω έναν εκφοβιστή. Όποτε πλησιάζει η Δευτέρα αρρωστώ.

Τι είναι ο σχολικός εκφοβισμός; Πότε ένα παιδί βιώνει εκφοβισμό;

Ένα παιδί εκτίθεται, **κατ' επανάληψη** και σε διάρκεια χρόνου, σε **αρνητικές πράξεις** από ένα ή και περισσότερα άτομα.

- ❖ **Αρνητική πράξη:** ένα άτομο προκαλεί εσκεμμένη βλάβη ή συναισθηματική δυσκολία σε άλλο άτομο, μέσω σωματικής επαφής και όχι μόνο.
- ❖ **Κατ' επανάληψη:** δεν είναι μεμονωμένο γεγονός. Δεν είναι ένας απλός τυχαίος καβγάς μεταξύ δυο παιδιών στην σχολική αυλή.

Πείραγμα ή εκφοβισμός

Πείραγμα	Εκφοβισμός
<i>Ισότιμη σχέση μεταξύ των παιδιών</i>	<i>Άνιση κατανομή δύναμης</i>
<i>Συχνή η ύπαρξη φιλικής σχέσης</i>	<i>Δεν υπάρχει φιλική σχέση</i>
<i>Γίνεται τυχαία</i>	<i>Έχει προγραμματιστεί</i>
<i>Μπορεί να συμβεί μια μόνο φορά</i>	<i>Γίνεται συνέχεια</i>
<i>Δεν έχει σοβαρές συνέπειες</i>	<i>Απειλή σωματικής και ψυχικής υνείας</i>
<i>Δεν αποσκοπεί στην απόκτηση δύναμης</i>	<i>Στόχος η κυριαρχία και η επιβεβαίωσης</i>
<i>Ακολουθεί μεταμέλεια, ανάληψη ευθύνης</i>	<i>Επίρριψη ευθυνών στο θύμα</i>

Επιδημιολογικά στοιχεία

- ☒ Το 10-15% των μαθητών πέφτουν θύματα διαφόρων μορφών εκφοβισμού και βίας στο σχολείο.
- ☒ Οι θύτες υπολογίζεται ότι ξεπερνούν το 5% του συνόλου των μαθητών.
- ☒ Έχει παρατηρηθεί ότι τα αγόρια εμπλέκονται περισσότερο σε περιστατικά σωματικής βίας σε σύγκριση με τα κορίτσια, τα οποία φαίνεται να εμπλέκονται πιο συχνά σε περιστατικά λεκτικής βίας.
- ☒ Τα αγόρια σε σύγκριση με τα κορίτσια εμπλέκονται πιο συχνά σε περιστατικά βίας, σε αναλογία 3 προς 1.
- ☒ Τα περιστατικά εκφοβισμού και βίας στο σχολείο εκδηλώνονται με μεγαλύτερη συχνότητα στο δημοτικό και στο γυμνάσιο και μειώνονται στο λύκειο.
- ☒ Οι μισοί από τους μαθητές-θύματα εκφοβισμού και βίας δεν αναφέρουν πουθενά το γεγονός, ενώ οι υπόλοιποι μισοί συνήθως το αναφέρουν σε φίλους τους και λιγότερο στους εκπαιδευτικούς ή στους γονείς τους.

Μορφές bullying

Σωματική βία

χτυπήματα **φτύσιμο** **σπρώξιμο**
κλωτσιές **βανδαλισμός** **κλέψιμο** **σωματικές**
πράξεις που ταπεινώνουν **απειλή με**
όπλο **βίαιη είσπραξη**
χρηματικού ποσού **μη δίκαιο**
παιχνίδι με κόλπα

Μορφές bullying

Λεκτική βία

- * Αρνητικά σχόλια ή πειράγματα για την εμφάνιση, το ντύσιμο, τις πράξεις του ατόμου
- * Κουτσομπολιά ή διάδοση φημών
- * Σκόπιμο ντρόπιασμα ή δημόσιος χλευασμός
- * Αποξένωση από την ομάδα
- * Βρισιές
- * Απειλή για δημοσίευση προσωπικών πληροφοριών
- * Παρενόχληση με τηλεφωνήματα, e-mail, απειλητικά γράμματα (cyberbullying)

Μορφές bullying

- * **Συναισθηματική βία**

Απόρριψη/εκτοπισμός/συστηματικός αποκλεισμός απο την ομάδα

Τρομοκρατία

Ρατσιστικά σχόλια

- * **Σεξουαλική βία/παρενόχληση**

Σεξουαλική κακοποίηση/ανεπιθύμητο άγγιγμα

Σεξουαλικά υπονοούμενα

Παρακολούθηση ιδιωτικής ζωής

CyberBullying

Αφορά μορφές εκφοβισμού που χρησιμοποιούν ηλεκτρονικές συσκευές

- * Μέσω γραπτών μηνυμάτων
- * Μέσω φωτογραφιών και βίντεο
- * Μέσω τηλεφώνου
- * Μέσω email
- * Σε chat rooms
- * Μέσω ιστοσελίδων

Ποιό είναι το κίνητρο;

Το **κίνητρο** αυτής της **συμπεριφοράς** είναι η ενόχληση ή ακόμα και η πρόκληση πόνου και προφανώς η **ικανοποίηση που απολαμβάνει** από αυτή την κατάσταση ο **δράστης**.

Κύρια Αίτια εκφοβισμού

* Αλληλεπίδραση ατομικών και περιβαλλοντικών παραγόντων

1. οικογενειακό περιβάλλον
2. σχολικό περιβάλλον
3. ψυχολογικό κλίμα σχολείου
4. πολιτικές εκπαιδευτικού συστήματος
5. ΜΜΕ και προβολή βίας
6. κοινωνικά ζητήματα
7. στάση γονέων και ανηλίκων

Αιτίες εκφοβισμού

- * Ζήλεια
- * Αίσθημα ανωτερότητας
- * Στερεότυπα που οδηγούν στον ρατσισμό
- * Ήταν θύματα εκφοβισμού
- * Ενσωμάτωση σε ομάδα 'νταήδων' από φόβο μήπως γίνουν θύματα

Ο Δράστης

- * Έχει φυσική και σωματική δύναμη
- * Είναι επιθετικός
- * Εκφράζει γενικευμένη οργή
- * Επιρρεπής σε παραβάσεις κανόνων και εγκληματικές συμπεριφορές
- * Ενεργητικός και υπερδραστήριος
- * Αυθόρμητος και παρορμητικός
- * Κυρίαρχη και γοητευτική προσωπικότητα με υψηλή αίσθηση αυτοεκτίμησης

Ο Δράστης

- * Έχει μειωμένους ηθικούς ενδοιασμούς, ενοχές ή τύψεις για τις ενέργειες του ή οίκτο για το θύμα
- * Έχει χαμηλή ενσυναίσθηση και χαμηλό βαθμό αισθήματος αλληλεγγύης
- * Δεν είναι πρόθυμος να συνεργαστεί αλλά και ούτε να βοηθήσει
- * Δείχνει σιγουριά για τον εαυτό του και θέλει την κυριαρχία
- * Εξωστρεφής, ετοιμόλογος, βρίσκει εύκολα δικαιολογίες ώστε να μην δεχθεί τις ευθύνες
- * Έχει υψηλα ποσοστά σχολικής αποτυχίας

Ο Δράστης

- * Διαταραχές ψυχικής υγείας/ συναισθηματική ανωριμότητα
- * Θύμα ενδοοικογενειακής παραμέλησης ή βίας
- * Διαχείριση των προβλημάτων του μέσω της παραβατικής συμπεριφοράς
- * Παρουσιάζει αυξανόμενα ποσοστά για μελλοντική εγκληματική συμπεριφορά

Το Θύμα

- * Σωματικά και φυσικά αδύναμο
- * Ευαίσθητο, ήσυχο και συνεσταλμένο
- * Παρουσιάζει συχνά κάποια πνευματική μειονεξία
- * Εσωστρεφής και μοναχικός
- * Αγχώδης και ανασφαλής
- * Χαμηλή αυτοεκτίμηση
- * Παθητικός
- * Υπερασπίζεται τον εαυτό του δύσκολα ή αδύναμα

Το Θύμα

- * Δύσκολα διαχειρίζεται επιθετικές αντιδράσεις
- * Είναι λιγότερο δημοφιλής, έχουν λίγους φίλους, κάθεται μόνο ή κοντά σε μεγάλους σε ηλικία

Το Θύμα

Αντιδρά με:

- ☒ έλλειψη αυτοπεποίθησης και αδυναμία αντιπαράθεσης
- ☒ παθητική αποδοχή της βίας
- ☒ φόβο για περαιτέρω βία ή τιμωρία
από τους μεγάλους
- ☒ σύγχυση, απόγνωση, έντονο άγχος και πανικό
- ☒ απόσυρση και κλάμα, κατάθλιψη και απόπειρες αυτοκτονίας
- ☒ πεποίθηση ότι η παρέμβαση ενός ενήλικα δε θα είναι αποτελεσματική
- ☒ πεποίθηση ότι αν συζητήσουν το πρόβλημα με έναν ενήλικα, θα εισπράξουν περισσότερη βία από τους θύτες

Παράγοντες θυματοποίησης

- * 57,03% ανικανότητα άμυνας
- * 44,6% ευαισθησία
- * 44,34% εθνικότητα
- * 31,6% βάρος
- * 25,05 σεξουαλικές προτιμήσεις
- * 23,88% σωματική ανεπάρκεια
- * 19,65% έχει αυτό που επιθυμεί ο δράστης
- * 17,02% ρούχα
- * 16,06% πίστη-θρησκεία
- * 12,31% νευρικότητα ή άγχος¹⁸

Σημάδια....

- Γίνεται επιθετικό, παράλογο, ανήσυχο.
- Εκφοβίζει ή θυματοποιεί άλλα παιδιά ή αδέρφια.
- Σταματά να τρώει.
- Φοβάται να χρησιμοποιήσει το κινητό ή το ηλεκτρονικό του ταχυδρομείο.
- Τρομάζει, φέρεται αμήχανα όταν λαμβάνει μήνυμα στο κινητό.
- Φοβάται να περπατήσει μόνο του στο σχολείο.
- Δε θέλει να πάει σχολείο ούτε να χρησιμοποιήσει το λεωφορείο.
- Εκλιπαρεί να το πάνε σχολείο με το αμάξι

Σημάδια....

- Αλλάζει διαδρομή πηγαίνοντας προς το σχολείο.
- Απειλεί με αυτοκτονία.
- Κλαίει πριν κοιμηθεί, έχει εφιάλτες.
- Το πρωί νιώθει άρρωστο, δε θέλει να πάει σχολείο.
- Πέφτει η σχολική του επίδοση
- Επιστρέφει με σκισμένα ρούχα, κατεστραμμένα βιβλία.
- του λείπουν πράγματα.
- Ζητά ή κλέβει χρήματα(για να τα δώσει στον θύτη-εκβιαστή).
- Χάνει συνέχεια το κολατσιό του ή τα χρήματά του, επιστρέφει πεινασμένο.
- Έχει ανεξήγητες μελανιές/χτυπήματα
- Δίνει απίθανες εξηγήσεις για όλα τα παραπάνω.
- Κάνει απουσίες, κοπάνες.
- Αρχίζει να τραυλίζει.

Ο Μάρτυρας

- * Έχει σιωπηρή στάση
- * Ο θύτης έχει την εντύπωση ότι τον επιβραβεύει/ότι γίνεται δημοφιλής/ότι οι άλλοι τον σέβονται και τον φοβούνται όταν συστηματικά εκφοβίζει.
- * Δεν παρεμβαίνει γιατί συνήθως φοβάται τις συνέπειες
- * Κάποιοι μάρτυρες είτε αντλούν ικανοποίηση, είτε διασκεδάζουν από αυτό που βλέπουν, χωρίς να αντιλαμβάνεται τις συνέπειες

Ο Μάρτυρας

- * Μετέχει στην θυματοποίηση των συμμαθητών του ύστερα από παρότρυνση του θύτη
- * Φοβάται να καταγγείλει το γεγονός
- * Θεωρεί ότι γίνεται καρφί όταν καταγγέλει τέτοια επεισόδια
- * Τείνει να ταυτίζεται και να προσχωρεί στις ομάδες των παλικάράδων

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ....

Τα παιδιά-θύματα είναι δυνατόν:

- να νιώσουν έντονο άγχος και ανασφάλεια
- να παρουσιάσουν σχολική άρνηση
- να κάνουν πολλές απουσίες από το σχολείο
- να οδηγηθούν σε σχολική αποτυχία
- να εμφανίσουν μαθησιακές δυσκολίες και ψυχοσωματικά προβλήματα
- να παρουσιάσουν φοβίες, κατάθλιψη, απόπειρες αυτοκτονίας

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ.....

Τα παιδιά-θύτες βρίσκονται σε κίνδυνο:

- να απομακρυνθούν από το σχολείο
- να διακόψουν τη σχολική φοίτηση
- να εμφανίσουν τάσεις φυγής από το σπίτι
- να εξελιχθούν σε ενήλικες με αντικοινωνική και παραβατική συμπεριφορά

Πρακτικές Αντιμετώπισης.....

- * Τι πρέπει να μάθουμε στα παιδιά μας:
- * Μίλησε σε έναν ενήλικα.ΚΑΝΕ ΤΟΝ ΝΑ ΑΚΟΥΣΕΙ
- * Μην το αγνοείς ή μένεις σιωπηλός
- * Μίλα για αυτό που αισθάνεσαι
- * Ο δράστης έχει το πρόβλημα και ΟΧΙ το ΘΥΜΑ
- * ‘Καρφί’ είναι αυτός που μιλάει για να δημιουργήσει προβλήματα και ΌΧΙ αυτός που θέλει να σώσει έναν άνθρωπο.
- * Δεν απαντάμε στην βία με την χρήση βίας

Πρακτικές Αντιμετώπισης

- * Τι πρέπει να μάθουμε στα παιδιά μας:
- * σεβόμαστε την διαφορετικότητα των άλλων
- * Ο εκφοβισμός δεν λύνει προβλήματα αλλά αντιθέτως δημιουργεί.
- * Να φερόμαστε στους άλλους όπως θέλουμε να μας φέρονται και εκείνοι.
- * Γίνε φίλος με το θύμα

Κύριοι τρόποι αντιμετώπισης

- * Συνεργασία Οικογένειας με το σχολείο
- * Ποιοτική Διδασκαλία
- * Κουλτούρα συνεργασίας και επίλυσης προβλημάτων σε σχολικό πλαίσιο
- * Θετικό κλίμα στο σχολείο
- * Ομάδες συμβουλευτικής και μελέτης παιδιών στα σχολεία
- * Συστηματική εκπαίδευση εκπαιδευτικών
- * Λειτουργική ανάλυση των προβλημάτων συμπεριφοράς στο σχολικό πλαίσιο (Πρακτικές Επανορθωτικής Δικαιοσύνης)

Που να ζητήσω βοήθεια;

- Γραμμή Σύνδεσμος για την Ψυχοκοινωνική Υγεία του Παιδιού και του Εφήβου **801 801 1177** (ΕΨΥΠΕ).
- Γραμμή στήριξης παιδιών και εφήβων **116 111** (ΕΨΥΠΕ).
- Κέντρα Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης (Κ.Δ.Α.Υ.) Υπουργείου Παιδείας.
- Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα Ψυχικής Υγείας (Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης).
- Ψυχοκοινωνικές Υπηρεσίες Δήμων (Τοπική Αυτοδιοίκηση).
- Εθνική Τηλεφωνική Γραμμή για τα Παιδιά SOS **1056**.

- * <https://www.youtube.com/watch?v=-qs9BF29q-4>
- * <https://www.youtube.com/watch?v=BbXvT2aKkjo>

Βιβλιογραφία

ARTINOPOULOU, VASSO. Womens' family abuse. Nomiki Bibliothiki, Athens, 2006
(in greek)

ARTINOPOULOU, VASSO. School Violence. Research and Policies in Europe.
Editions Metaixmio, 2001, Athens (in greek)

EDWARDS S.S. M. Policing "Domestic" Violence Women, the Law and the State, Sage
Publications, London, 1989.

COMMISSION EUROPEENNE. L'Opinion des Europeens sur la violence domestique
dont sont victimes les femmes, Eurobarometre 51.0, Bruxelles, Juin 1999

DOMESTIC VIOLENCE ADVISORY COUNCIL. Preventing Domestic Violence: A
blueprint for the 21st Century, Sacramento, California Department of Health
Services, October 1998.

GELLES, R.J. Intimate Violence in Families (3rd edition), California, Sage Pub., 1997.